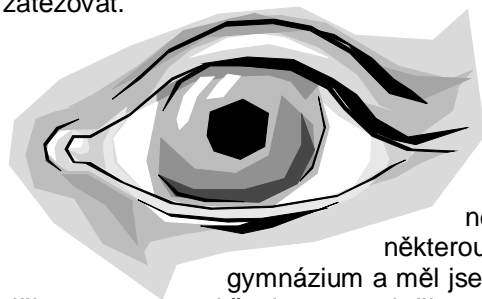


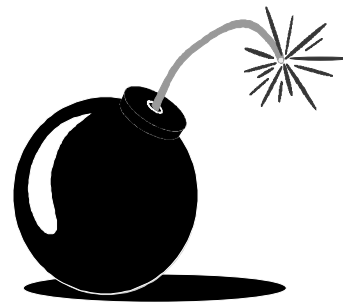
První & druhí

Je leden. Četl jsem, že učitelé nic nedělají a mají moc volna. Tak nevím, asi je to o učitelích z jiné planety. Já totiž dělám pořád něco. V lednu je třeba: vydat časopis, připravit a nacvičit projev na ples, nahrát na MD hudbu pro šerpování čtvrtáků, chodit do práce, udělat pololetní známky, spočítat zameškané hodiny, opravit nějaké ty testy a tak dále a tak dále. Kromě toho všeho je třeba také na ten ples pak jít. Je prostě třeba udělat moc věcí. Na plese je pak potřeba udělat asi 350 snímků, přičemž je nutné mít s sebou všechno – fotoaparát, objektivy, blesky, spoustu baterií, velkou paměťovou kartu a dost odvahy a někdy i poměrně *nesalónní* slovník pro ty, kteří fotografují na plesech dennodenně, kteří se bojí, že jim beru práci (taky že jo, když ji dělají špatně!), a přivolávají na pomoc pořadatele, aby mě vyhodili, neboť netuší, že patříím ke škole, jež ples pořádá. Ples je legrační. Ještě nikdy jsem netančil – a taky to v tomto životě nemám v plánu... Je toho zkrátka hodně. A to jsem zatím mluvil (psal) jen o věcech souvisejících se školou. Pak tady máme ještě mnoho dalšího, ale tím vás nebudu zatěžovat.



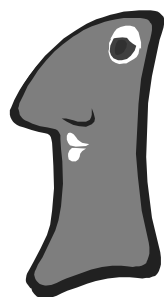
Do vši té činnosti mi letos tu a tam probleskne vzpomínka na soudružku učitelku, která mojí mámě vždycky na třídních schůzkách říkala, že *ze mě nic nebude* a že *určitě jednou někoho zabiju* (to když jsem zmlátil kluka, který se mi vytrvale posmíval, že nosím brýle). Když k těmto věštébám nestačily pravidelné třídní schůzky, neváhala si mé rodiče zavolat do školy kdykoli měla na srdci některou ze svých *moudrých* předpovědí. Chtěl jsem jít na gymnázium a měl jsem k tomu v zásadě 2 důvody – nevěděl jsem přesně, co chci dělat, takže jsem to chtěl za 4 roky všeobecného studia promyslet, a hlavně jsem měl gymnázium Nad Alejí docela blízko. I kdybych neměl důvod žádný, neměla mi do toho co mluvit. Jenže tehdy to bylo jinak. Komunistický režim sice umíral na úbytě, ale přesto byl pořád potřeba jakýsi posudek. Když jste ho ve škole nedostali, byl s dalším studiem amen. Dostal jsem ho, protože posudky neměla na starosti – díky bohu nebo komu vlastně – dotyčná paní (vlastně *soudružka*, ona nás vždycky opravovala, když jsme řekli *paní*...).

Vzpomněl jsem si na to taky proto, že ve škole – ať už je základní nebo střední – pořád někdo řeší, co z koho bude. Ta soudružka učitelka pravila, že na gymnázium nemůžu, protože jsem lump a nic ze mě nebude... Šel jsem tam, protože moji rodiče mi do toho nemluvili. Teď se ke mně ta – nyní ne už *soudružka*, ale *paní* – učitelka vytrvale hlásí svým typickým způsobem: „Ty mě nevidíš?!“ To proto, že ji nezdravím a zdravit nebudu. „Vidím, ale nemám vás rád, a proto se s vámi nemám o čem bavit...“, řekl jsem jí jednou, ale asi to nepochopila – volá na mě pořád. Myslím, že může být koneckonců spokojená: nic ze mě není (neboť jsem se pořád ještě nenechal ostříhat, mám divné známé, podezřelé auto, chodím po ulici s foťákem nebo s kytarou a *z toho nikdy nekouká nic dobrého*) a ještě k tomu ji nezdravím, což je pochopitelně v jejím možná povoláním a možná docela obyčejnou tupostí deformovaném mozku důkaz, že jsem přece jen lump. Docela mě to i těší...



A nedávno jsem v tramvaji potkal profesora, který nás učil na gymplu občanku. Tehdy to byla docela bomba – měl dlouhé vlasy a chtěl po nás jedině: abychom mysleli vlastní hlavou. Bylo to dost nezvyklé, protože stejná věc, tedy myšlení vlastní hlavou, lezlo většině ostatních učitelů pořádně na nervy. Člověk, který myslí, nerad slepě poslouchá, a proto představuje pro školu jakéhokoli typu potenciální problém. Potěšilo mě, že ten člověk, který nás na začátku 90. let učil občanku (ale postupem času mám stále sílící dojem, že o ten předmět ani moc nešlo), je pořád stejný, i když je zástupcem ředitele na jakémsi gymnáziu. Pořád myslí hlavou, pořád dodržuje to, co chtěl naučit nás. Mluvili jsme o všem, protože jsme si měli co říct.

Škola je v zásadě instituce, která manipuluje s lidmi. *Tohle musíš, tohle nesmíš* a tak dále. Málokdy se někdo ptá, co opravdu chcete. Pokud se ptá, patří mezi světlé výjimky. Je jich míň než těch ostatních. Bohužel. A tak mě z ničeho nic napadla taková malá teorie. Podíl na ní mají jako příklady oba výše zmínění učitelé. Je jedno, jak se jmenují, berme je prostě jako příklady.



Učitelé se nějak samovolně dělí do dvou skupin. Tu první tvoří ti, kteří vnímají žáky jako materiál, jenž je potřeba i násilím přetvořit do *žádoucího* tvaru. Slovu *žádoucí* je v tomhle případě třeba rozumět takto: *nepříliš myslící, nepříliš aktivní, jakkoli nevybočující z řady či stáda*. Takové lidi nikdy nezajímá nic kromě jejich předmětu, nic kromě kolonek předepsaných výkazů, nic kromě školy. Proč? Protože sami jsou takoví, jaké by chtěli mít žáky. Průměrní lidé, kteří snad z nedostatku fantazie, snad z nedostatku odvahy chtějí, aby ostatní šli v jejich vyjetých kolejkách, nikam nevybočovali a pokud možno aby se ani moc neřvali kolem, protože by mohli nedejbože dostat nějaký nápad, na který nejsou žádné tabulky ani návod. Učitelé této skupiny sami sebe vidí tak, že jsou napřed učitelé, pak dlouho nic a pak teprve všechno ostatní. Nikdy nemá názory, ale zato disponuje množstvím pouček a jiných teorií. Nikdy se neptá: „*Co si o tom myslíš?*“, nýbrž zásadně chce vědět, *co tím chtěl autor říci* (nevztahujte to pouze na češtinu, platí to obecně – jen to chce trochu fantazie). Jenže JAK může kdokoli kromě autora VĚDĚT, co chtěl říci? Tento typ učitelů jsem neměl rád; v jejich hodinách byl mrtvolný klid ne proto, že by to bylo bůhvíjak zajímavé, ale proto, že jsme se jich všichni docela normálně báli.

Druhá skupina je stále zatím menší než ta první (a možná to tak bude stále). Patří tam ti, kteří sami v sobě vidí *hlavně lidi* a pak teprve to ostatní. Také chtějí mít žáky stejně jako jsou oni sami – chtějí tedy *lidi*. Nevnímají žáky jako nějakou beztvarou hmotu, již je třeba vecpat do předepsaného tvaru, ale jako jedince (možná by dokonce bylo dobré napsat *člověky*, i když je to lexikální nesmysl), jimž mohou něco dát a od nichž se mohou taky mnoho naučit. Příslušník první skupiny nikdy a ze zásady nepřizná, že třeba nemá pravdu (i když ji objektivně nemá), zatímco *ten druhý* má možná někdy i radost, že se doví něco, co nevěděl. A to se může dít relativně často, protože se mu nikdo (nebo jen docela málokdo) nebojí říct, co si myslí nebo ví. *Ti druzí*, jak jim říkám, někdy odcházejí ze škol a často i vůbec ze školství znechuceni a unaveni *těmi prvními*, kteří mnohde stále tvrdě vládnou. S *těmi prvními* nemá cenu bojovat, neboť nikdy nic nepochopí – jednak nechtějí a jednak asi ani nemohou.



Tento leden je zkrátka zajímavý. Oba dva případy se mi vynořily před očima jako zhmotnělé přízraky, dokonce v intervalu asi 3 dnů. Možná ta teorie není dobrá, ale aspoň do mých zkušeností zapadá poměrně přesně. Aby to bylo dobře pochopeno: dělení na *první* a *druhé* není vůbec otázka věku. Znáám – a každý zná – *druhé*, kteří jsou v důchodovém věku, stejně jako *první*, kteří sotva před pár lety dostudovali (a někteří ani to ne). Každý zná ty, kterým nemá cenu něco vysvětlovat nebo říkat, protože na co není osnova, tabulka nebo nějaký jiný cár papíru, to je špatné a nebezpečné, co byť i minimálně vybočuje z vytyčené trasy, je nežádoucí a je třeba to zlikvidovat. Kdo se takovými nepředpisovými věcmi zabývá, je *lump a nic z něj nebude*. Nesouhlas je podezřelý, kritika je rovnou zločin. Pravdu mají vždycky oni.

Představuji si školu, kde by učili jen samí *první*. Byla by to nevýslovně smutná instituce, která by na svých žácích páchala hroznou věc – ničila by v nich lidi a dělala z nich tupce, kteří umějí všechny ty poučky a teorie, kteří zásadně pouze souhlasí a postupem času zapomínají, že kdysi dávno si něco mysleli a měli to z vlastní hlavy. V takové škole bych nejen nechtěl, ale ani nemohl být.

Mám rád ty, kteří myslí. Proto bych chtěl vždycky být *ten druhý*.

Milan Sýkora

P.S.: Jsou i různé typy žáků, ale na to jsem zatím žádnou teorii nevyvinul. Možná příště. Nebo mi ji napište vy...